

Skog

Stora områden i reservatet är kuperade med hållmarker, block och skrevor. Där är skogen karg och gles. Tallar med små krav på tillvaron, hittar livsutrymme på hållar och i bergskrevor. Kring Klubbsjön och i västra delarna av reservatet växer gammal naturlig barrskog och klibbal. Här lever en bäverfamilj. Kanske hittar du stubbar efter träd som de fällt. Vid Klubbsjöns södra strand är skogen rik på död ved. Det skapar livsmiljöer för lavar, svampar och insekter. Om du har tur kan du få syn på gråspett eller tretåig hackspett. De lever av insekter som de hittar under

bark eller i murkna stubbar. I de nordvästra delarna av reservatet finns ungskog och hyggen. Med tiden ska de få utvecklas till varierade, naturliga skogar. På bergstopparna växer den sällsynta laven glanstigel.

Havsstranden - en utsatt plats

Havsstranden är en utsatt plats, exponerad för havets vågor och vinande stormar. De flesta stränder i området är steniga. Här finns också en del klippållar som sluttar ner mot vattnet. Nära stranden kan du hitta strandtrav. Den är något av en karaktärsväxt för stränder vid Höga Kusten. Strandtrav växer i klippskrevor för att ta skydd. Om du tittar ut över havet får du kanske syn på en fisktärna som

Lökgrotta

Welcome to Smitingen-Härnöklubb!

Smitingen-Härnöklubb Nature Reserve was established in 1988 and comprises 263 hectares. The reserve lies on Härnön east of Härnösand in Ångermanland. From highway E4 in central Härnösand take a turn towards Specksta and Gånsvik. Follow the road towards Smitingen beach just before Gånsvik.

Smitingen is an exciting area with lots of things to explore. Mountainous hills overgrown with sparse pine forest slope down towards rocky and stony shores. The highest point of the reserve is Klubberget at about 80 m above sea level. In the area there are beautiful caves, sea-stacks and shingle fields. The public sea bath in Smitingen has a long sandy beach with nice cliffs. A café is open during the summer. Trails to different geological sights start at the café. The geological trails, Geologistigarna, are 2.3 and 3.6 km long respectively, and take you to sea-stacks, caves, and shingle fields. The Grottstigen trail is 3.4 km long and takes you to the caves outside Härnöklubb. There are signs along both Grottstigen and Geologistigen explaining how the different formations developed. From Smitingen you can also follow the trail around Klubbsjön "Klubbsjön runt", a pleasant forest walk of 2.7 km. There are barbecue areas and wooden benches where you can rest in different parts of the reserve. The barbecue areas at Lake Klubbsjön and at the beach as well as the paths leading there are wheel-chair accessible.

The nature reserve of Smitingen is part of Natura 2000, an ecological network of protected areas in the EC. Administrator is the municipality of Härnösand. For more information see the county's website www.y.lst.se.

Strandtrav

(*Cardaminopsis petraea*)

Gråspett

(*Picus canus*)

I reservatet är det inte tillåtet att:

- använda motorbåt eller annan motordriven farkost i Klubbsjön,
- föra motordrivna fordon annat än på anvisade vägar och platser,
- rida,
- tälta utan naturvårdsförvaltarens tillstånd,
- elda direkt på berghällar, i grottor, grytor eller på sandstranden.

Produktion: Länsstyrelsen i Västernorrland, 2007
Text: Lena van den Brink, Naturriddarna HB

Layout: Petter Erlandsson
Illustration: Anna Erlandsson
Foto: John Granbo
Översättning: Susanne Müller

Härnösands kommun

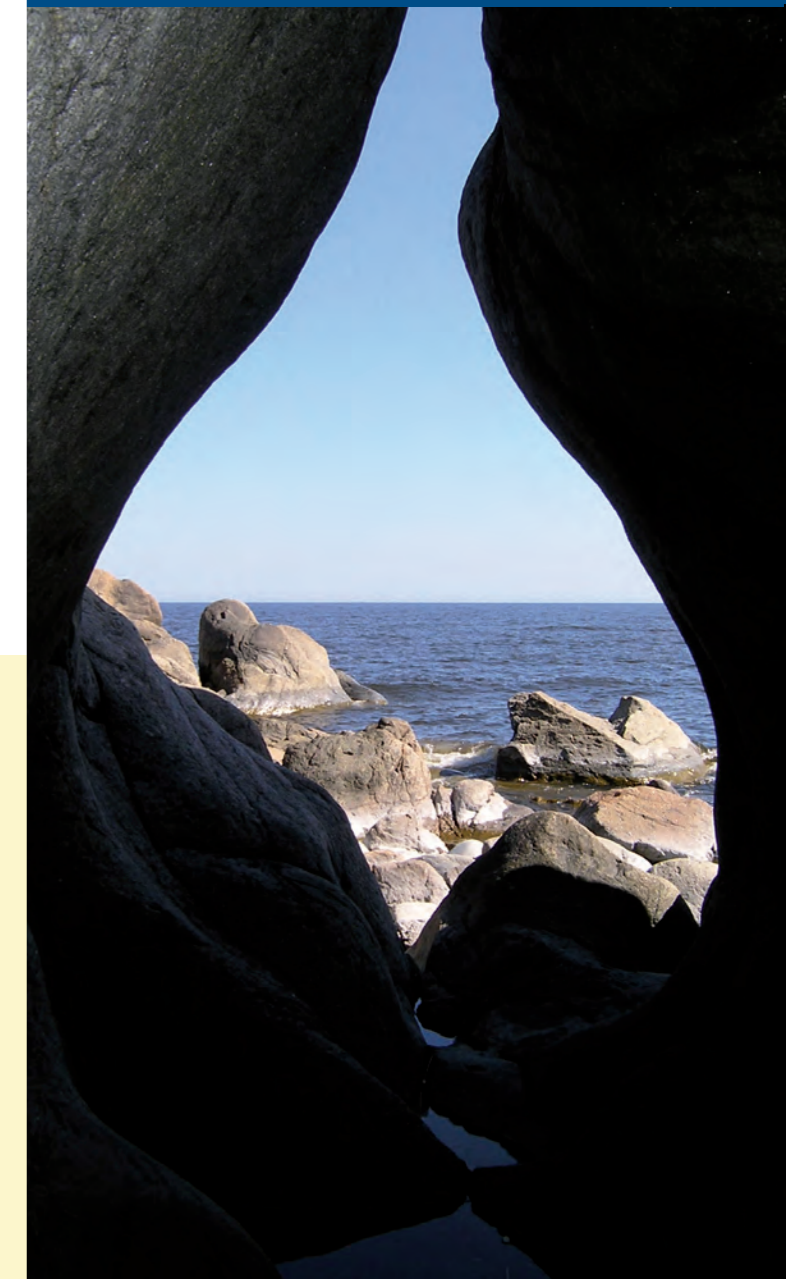

LÄNSSTYRELSEN VÄSTERNORRLAND

Naturreservat - Västernorrlands län

Smitingen-Härnöklubb
- havsbad och grottor

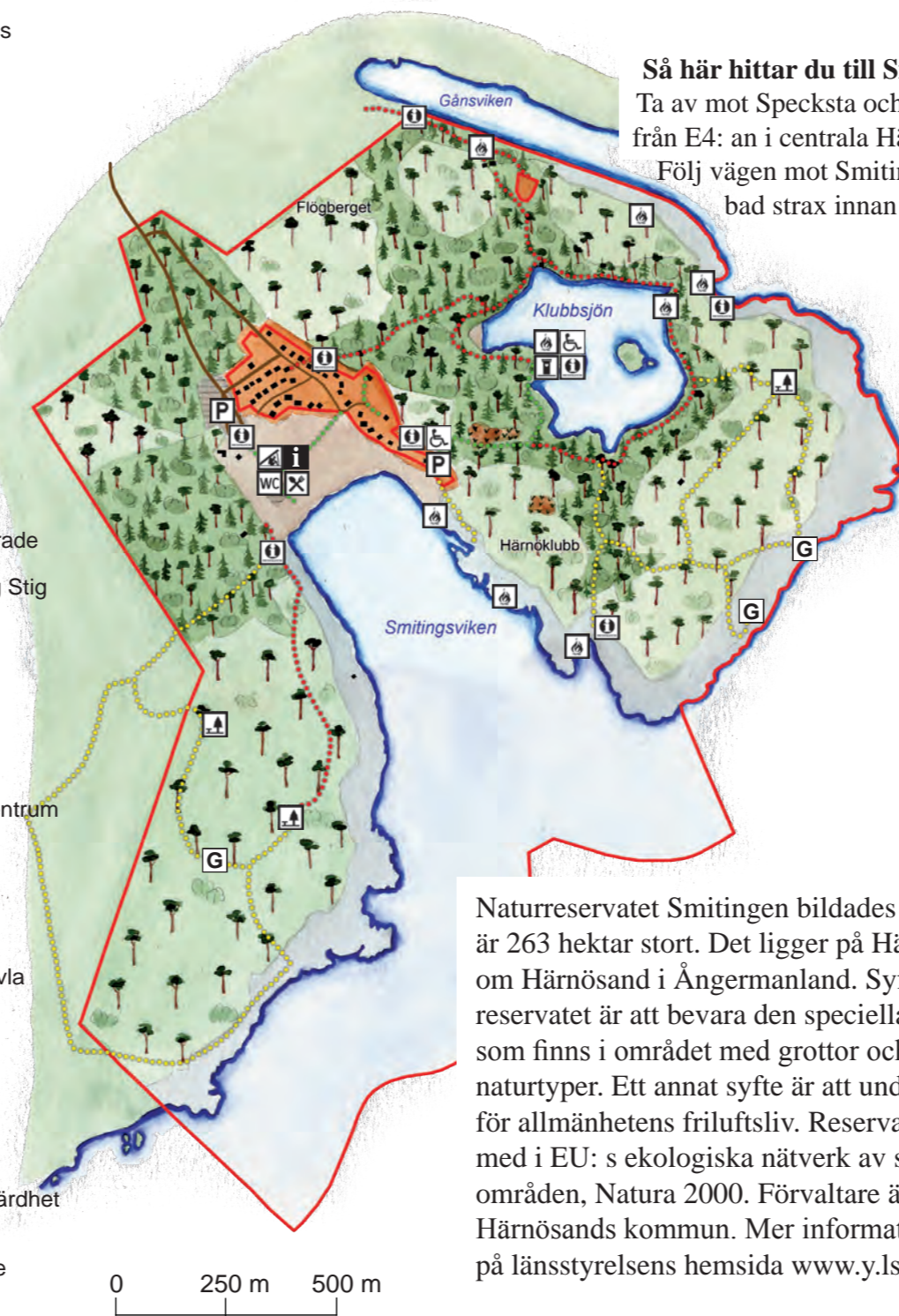
Välkommen till Smitingen-Härnöklubb!

Naturreseptatet är ett spännande område med omväxlande terräng. Bergiga kullar beväxade med gles tallskog sluttar ner mot stränder med block och sten. I området finns vackra grottor, raukar, flyttblock och klapperstensfält. Är du badsgugen kan du njuta av fin sandstrand och härliga klippor vid Smitingens havsbad eller ta ett dopp i Klubbsjön. Högsta punkten i reservatet är Klubberget med sina 80 meter över havet. I reservatet finns många promenadstigar och grillplatser som underlättar för dig som besökare, vissa anpassade för rörelsehindrade.

Vandra, bada, grilla

Naturreseptatet bjuder på en av regionens finaste stränder. Smitingens havsbad har en lång sandstrand och fina badklippor. Här finns servering som är öppen sommartid. Från serveringen utgår stigar som tar dig till olika geologiska sevärdheter. Geologistigarna som är 2,3 km, respektive 3,6 km, tar dig med till raukar, grottor och klapperstensfält. Grottstigen som är 3,4 km, leder dig till grottorna på utsidan av Härnöklubb. Längs både Grottstigen och Geologistigen finns temaskyltar som berättar om hur de olika formationerna bildats. Från Smitingen kan du också följa stigen "Klubbsjön runt", en trevlig skogspromenad på 2,7 kilometer. På flera ställen i reservatet finns grillplatser och träbänkar att vila på. Grillplatserna vid Klubbsjön och vid havsbadet, samt stigarna dit, är anpassade för rörelsehindrade. Stigarna är markerade i tre svårighetsnivåer på kartan. Tänk på att använda bra skor om ni lämnar de lättare stigarna.

- Reservatsgräns
- Blandskog
- Gles tallskog
- Bebyggelse
- Sandstrand
- Kärr
- Parkering och
- Havsklippor
- Väg
- Stig, anpassad för rörelsehindrade
- Lättframkomlig Stig
- Krävande stig
- Byggnad
- Servering
- Informationscentrum
- Vindskydd
- Eldplats
- Informationstavla
- Sittbänk
- Dass
- Toalett
- Geologisk sevärdhet
- Anpassad för rörelsehindrade
- Parkering

Så här hittar du till Smitingen
Ta av mot Specksta och Gånsvik från E4: an i centrala Härnösand. Följ vägen mot Smitinge havsbad strax innan Gånsvik.

Naturreseptatet Smitingen bildades 1988 och är 263 hektar stort. Det ligger på Härnön öster om Härnösand i Ångermanland. Syftet med reservatet är att bevara den speciella natur som finns i området med grottor och olika naturtyper. Ett annat syfte är att underlätta för allmänhetens friluftsliv. Reservatet är med i EU: s ekologiska nätverk av skyddade områden, Natura 2000. Förvaltare är Härnösands kommun. Mer information finns på länsstyrelsens hemsida www.y.lst.se.

Format av hav och landhöjning

Berggrunden i reservatet består av metagråvacka, en lerig sandsten omvandlad av hög temperatur och högt tryck, för många hundra miljoner år sedan. Området ligger vid Höga Kustens sydligaste del och är präglad av landhöjning och hav. Den senaste inlandsisen smälte bort för ungefär 10 000 år sedan. Då började jordskorpan som varit nertryckt av isens tyngd att höjas. Landhöjningen pågår fortfarande med en hastighet av knappt en centimeter per år. Det som för flera tusen år sedan var kobbar och skär som knappt stack upp över havsytan, är idag berg och kullar en bra bit från strandlinjen. Klapperstensfält, raukar, jättegrytor och grottor vittnar om havets krafter.

Klibbal
(*Alnus glutinosa*)

I reservatet finns fem stora tunnelgrottor. Grottorna har troligen bildats genom att havets vågor letat sig in i sprickor i berget, där de med hjälp av sten och grus slipat ut håligheter.

Några av grottorna ligger vid vattenbrynet och påverkas fortfarande av vågorna. En annan grotta har av landhöjningen förts högt upp på land. För flera tusen år sedan låg den vid stranden.